

Čuditi se moramo listu „Edinost“, da postavlja slovenskemu učiteljstvu za zgled italijansko učiteljstvo. Najbrž bi rado imenovano uredništvo doseglo, da bi mu zopet napisali članek v album, kakor smo ga priobčili v 17. številki našega lista 1. 1908.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca novembra K 233.635.51.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znakih. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/2. 3. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer.

Šolarska zavetišča v Ljubljani.

Dnevno zavetišče za šoloobvezno mladino obojega spola ustanovi mestna občina ljubljanska, izvršujoč sklep občinskega sveta z dne 19. maja 1908. Za to potrebni posebni prostori se zagotove pri stavbi nove dekliške šole ob Čopovi cesti.

Pomen in namen dnevnega zavetišča, čigar nujna potrebnost se je poudarjala tudi na letošnji okrajni učiteljski konferenci v Ljubljani, je pa sledeči:

V Ljubljani in njeni najbližji okolici se zadnja leta boljbolj širi industrija, z njo pa narašča delavski sloj. Sploh ima kakor drugod tudi naše mesto mogočno privlačno silo na kmetiško prebivalstvo: zlasti se vdove z deco kaj rade slijo s kmetov v mesto. Ves ta novi prirastek našemu prebivalstvu je pa ubožen; le z enim je od Boga bogato obdarovan: z otroki. Obilica zaroda je gotovo vesel pojav, zakaj ni žalostnejše bilance v življenju naroda od one, ki izkazuje krčenje njegovega števila, naj je tudi le relativno, v primeri z naraščanjem drugod. Toda življenska sila naroda ne tiči zgolj v njegovi številnosti, ampak tudi — in to v najodličnejši meri — v njegovi telesni in duševniakovosti. V tem pogledu pa sedanje stanje dobrega dela našega ljubljanskega proletarskega zaroda ne obeta nič veselega.

Premnogi starši iz teh krogov nimajo časa, mnogi tudi ne sposobnosti, nekateri ne sredstev za vzgojo in oskrbo svojih otrok in jih, hočejo nočejo, prepuščajo telesnemu in duševnemu propadu.

Na primer: Mati, tvorniška delavka, odhaja dannadan zjutraj ob 6. z doma in se vrača šele ob isti uri zvečer. (Ima dva dečka, ki hodita v šolo. Zjutraj jima nakuha lonec takozvane kave, in ob tej luži živita ves ljubi dan. — Druga taka mati daje otroku vsako jutro desetico, češ, idi v ljudsko kuhinjo na kosilo. Enkrat ali dvakrat gre otrok res tjakaj, tretjič si pa stvar premisli in si namesto tečnega kosila kupi potice ali piškotov, ali pa nese denar v kinematograf ali na vrtljak, saj kruha za glad se lahko zastoj dobi pri [usmiljenih] ljudeh, na polju se pa ponuja repa, korenje in koleraba, kar je tudi dobro v sili. — Enako se s hrano godi otrokom vdovcem, pa tudi v družinah, kjer živita oba roditelja, ni dostikrat nič boljše, ker se morata pač oba pehati za vsakdanjim kruhom. — Da taki otroci zastanejo v telesnem razvoju, in da jim s telesom onemorejo tudi duševne sile, je le naravno.

Pomanjkanje slehrnega nadzorstva in vzgajalnega vpliva v šoleprostem času pa [rodi] tudi druge slabe posledice. Otrok, samemu sebi in svoji lastni pameti prepuščen, se neizogibno izpridi. Nevajen točnosti se zakesni v šolo, a ko je prišel prekesno, se boji, da bo oštet in se ne upa tistega poldne v šolo; rajši se potika po mestu, in „gleda štacune“. Ta izprememba mu je všeč in drugo pot niti ne pozikusi več iti v šolo, ampak se kar koj poda na kratkočasni „tef“. Slabi tovariši se kaj hitro znajdejo, postopajo vkpupe, preže pri kinematografih in komedijah, kade iz pobranih ostan- kov, napravljajo cigarete in se posvetujejo, kako priti do denarja. Drug drugega poučujejo v umetnosti beračenja in kraje, imajo pa devetletni smrkolini tudi že pomenke o „puncih“.

Tako vzrašča rod — in mnogoštevilen je zanikern na telesu in na duši, brez sposobnosti za delo, brez načrta za bodočnost. Deklica ali deček še nista stara 14 let, pa že se čuje iz njih ust značilni program: „Kaj, jaz sem meste- nen otrok, mene bo že magistrat redil!“ —

Čim odrasejo šoli, težko vztrajajo v katerenkoli uku ali delu. Rokodelstvo menjavajo za rokodelstvom, nobeno jim ne diši, o vsakem pravijo, da škoduje njihovemu zdravju; če jih ne bole prsa, jih pa boli zadnica, izgovor imajo vedno, in ako jim kaže, si na lepem izmislijo kilo! Mojstri se že boje teh ljubljanskih srajc in tožijo o njih, da ne znajo niti jesti, tečna hrana jim ne gre, le sladkarije in delikatese bi jim ugajale; potuhnjeni so in nepošteni, nesnažni in delomrznji. Zato jemljejo mnogi mojstri rajši dečke s kmetov navzlic njih nezadostni šolski izobrazbi.

Starši tega zaroda so pa dvojne vrste. Eni s skrbjo in strahom zasledujejo vznemirljivi razvoj otroka in mu izkušajo priti v okom. Izročijo in priporočijo otroka čez dan kaki sosedu v plačano nadzorstvo in rejo, toda za malo denarja je malo nadzorstva, in navsezadnje vsaka stara ženica tudi ni usposobljena za nadzorstvo in vzgojo navihanega in razposajenega mladega ptiča. Vse ostane kakor je bilo, oče in mati pa begata okolo in prosita, da bi se sprejelo dečka vsaj čez dan v kak zavod. Toda v ta namen prihaja v poštev edino Marijanišče, ki ima 60 takozvanih azilcev zgolj v dnevni oskrbi, katero število pa ne odgovarja niti četrtini resnične potrebe in je vedno polno zaseženo. — Ti starši z najhvaležnejšim srcem pozdravljajo obljubljeno ustanovitev mestnega šolarskega doma in težko, težko pričakujejo, da se skoraj otvori!

Velik del staršev je pa po bedi, žganju, lastni zanemarjenosti in duševni toposti slep za razvijajočo se zanikrnost svojega naraščaja, ki mu še potuho daje, kjer in kakor more in ga izreja desetkrat bolj mehkužno, nego meščanstvo izreja svoje otroke!

Vsem tem otrokom je treba nadomestila za vzgojo, ki jim je brez krivde ali po krivdi staršev ne nudi dom. Ker je pa mnogo teh otrok — vodstva ljubljanskih mestnih šol so jih poizvedujočemu društvu za otroško varstvo imenoma naznanila okolo 200 — mora biti prilika za to nadomestno vzgojo vrejena na najširši in čim cenejši podlagi.

Temu namenu ima torej služiti dnevno šolarsko zavetišče. Prenočujejo zavetiščniki doma. Zjutraj gredo vsak v svojo šolo, koj po šoli se pa zbirajo v zavetišču, kjer se naj počutijo popolnoma domače. Tu imajo svoj odpočitek, tu se pripravljajo za šolo in spišejo svoje naloge, poskočijo in se poigrajo. Opoldne dobe kosilo, preprosto, zadostno in tečno; nauče se jesti! Po kosilu počitek, zabava ali priprava za popoldanski pouk, odhod v šole; po šoli zopet sestanek v zavetišču, kos kruha in kaj zraven in potem koristno in zabavno ukvarjanje do večera. O prostih delavnikih so ves dan v zavetišču, v nedeljah in praznikih pa redno pri svojih starših, ki so ta dan prosti.

Pouk, delo in zabava v zavetišču ne bodo imeli nič šolašterskega značaja na sebi, dasi ga bodo vodile in nadzorovale po preudarjenem, določenem načrtu pedagoško usposobljene osebe. Na vzporedu zavetišča bodo: Mladinske igre, telovadba, poučni izleti; pomoč pri pripravljanju za šolo, rokotvorci pouk, pouk v lepem vedenju, vrtnarstvu, pri deklicah tudi sodelovanje v kuhinji; petje, glasha, gledališke prireditve; predavanje s skioptikom, morebiti kinematograf itd.

Pristop k popoldanskim uram se bo dovolil lahko tudi takim otrokom, ki so s kosilom preskrbljeni doma.

Uspeh se bo sigurno pokazal. — V lanskim poletnicah je bival mal oddelek dunajskih zavetiščnikov (vseh jih je na Dunaju nad 30 tisoč!) v Kamniku. Vedli so se izobno in priljubili so se kmalu nele Kamničanom, ampak tudi kmetiškemu prebivalstvu okolice, ki jim je rado donajalo sadja. Kako vse drugačna je sedaj še naša taka mladina, o tem se lahko bridko potoži vodstvo poletniške kolonije v Zatišji! — Toda to, kar se da doseči pri dunajski mladini, se bo doseglo tudi pri naši. Vzgojili si bomo čvrst, pošten, za delo sposoben naraščaj. in ta naraščaj nam bo hkratu pionir redu in snage v svojem domačem krogu!

Stroški vzdrževanja se bodo, ako ne povse, pa vsaj v dobrem delu pokrivali po prispevkih staršev. Plačevanje teh prispevkov bo hkratu nudilo priliko za potrební stik s starši, ki jih bo tudi vabiti na šolarske produkeije v zavetišču.

Ljubljansko zavetišče pa naj vzpodbudi ustanovitev sličnih zavetišč tudi po drugih, zlasti industrialnih krajih naše domovine!

Zagovor.

(Is Komna odziv „Revolucionarju“ kot audiatu et altera pars.)

„Revolucionar opisuje v 48. številki „Učiteljskega Tovariša“ uradno konferenco učiteljstva sežanskega okraja.

Kar piše, mene ne zadevajoč — transeat; o tem pa, kar mene zadeva, ne morem in ne smem molčati.

Omenja namreč, da „je bil moj referat leslika nastopa o straneh sveta“ in da „je bila debata jako živahna“ (glede mojega referata namreč — tako jaz to razumem). Dalje pravi: „Referat ni odgovarjal naslovu“. — Temu moram po vsem oporekati. Konferenčno vprašanje je bilo: „Kako opišeš svojo občino?“ Iz vprašanja ni razvidno, kaj in kako naj se temu ugodí. Učitelj lahko spiše metodično razpravo, ali pa napiše navadni opis občine, n. pr. zemljepisni položaj občine, vodnje, nižavje, podnebje in geološki značaj. Opiše potem materialno in duševno kulturo prebivalcev in zgodovino kraja ter državno ure-ditev itd.

Jaz sem se odločil za prvo, t. j. za metodično razpravo. — V tem smislu sem jaz spisal svoj referat, in da sem jo dobro pogodil, svedoči, da me je g. nadzornik pri konferenci izbral in določil poročevalcem.

Navadno izbirajo nadzorniki poročevalce med najboljšimi referati, in ta čast je mene — starosto učiteljstva — zadela. — In morda zaradi tega ta jezica „Revolucionarja“.

Poročal pa sem ne le „o straneh neba“, kakor piše „Revolucionar“, ampak podal sem celo sliko, kako naj učitelj metodično obravnava pri zemljepisnem pouku svojo občino. To je resnica.

Debata pa ni bila „živahna“, kakor piše „Revolucionar“, ampak bolj mrtva, nego živahna, zakaj le par učiteljev se je oglasilo k besedi — omenivši svoje pomisleke. Te sem pa temeljito — na podlagi svojega referata — zavrnil, kar je tudi g. nadzornik potrdil — rekši, da naj na ta način vsak učitelj obravnava svojo občino, kakor sem jaz Komen. — In moj referat je bil z [odobravanjem in rokoploskom od vsega učiteljstva sprejet. — Čudno, da ni „Revolucionar“ to slišal? Pa, ako ni slišal, bi moral to videti, saj je imel ščipalnik na — nosu. Povere merlatto! Man merkt die Absicht. — Ob koncu svojega referata pa nisem stavil nobenih tez ali predlogov. G. Ravbar je končno v svojem elaboratu stavil predlog, naj učiteljstvo opiše za bodočo okr. učit. konferenco ves sežanski okraj. On je o tem jako izobno poročal in so bili predlogi en bloc sprejeti. To je prava istina.

Iz tega sledi:

1. ni res, da je bil moj referat „le slika nastopa o straneh sveta“;

2. ni res, da je bila glede tega debata „živahna“.

3. ni res, da moj referat ni odgovarjal naslovu.

„Revolucionarju“ nasvetujem končno, naj vbodoče poroča golo istino. Naj ne — pika po nepotrebnem. Takim činom ne pridemo do sloge, ki je tako potrebna učiteljstvu. Če ni bilo „Revolucionarju“ kaj umestno ali pravilno, je imel priliko popraviti v zborovanju. Bolje v brk povedati, nego zahrbtno javno pisari. — „Revolucionarji“ sicer delajo povsod za razdor, a učiteljstvo ne potrebuje „revolucionarjev“, zakaj mi želimo v učiteljstvu mir, kolegialnost in pravo vzajemno delovanje v prosep našega šolstva. Naj nam bo vedno geslo: „In necessariis unitas! — Diesterweg piše sicer: „Leben heißt kämpfen“, pa tega med nami ne uvažujmo! — Bodo dimo složni!

Starosta

učiteljstva sežanskega šolskega okraja.

Dodatek uredništva: Priobčujemo ta zagovor, ker nečemo nikomur delati krivice. Ne želimo pa, da bi se sedaj razvila kdove kaka polemika.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj zboruje 8. decembra ob 8. uri zjutraj v Celju s sledečim vzporedom:

1. Zapisnik.

2. Predavanje tov. Vrečarja: „Izlet v Pariz.“

3. Poročilo o „Lehrerbundu“ (tov. Slane).

4. Društvene zadeve in nasveti.

5. Iz šolske prakse.

K mnogobrojni udeležbi vljudno vabi odbor.

Učiteljsko društvo za celjski okraj je zborovalo 19. dne novembra v Celju. Udeležba je bila piela, kar pa pride na rovaš slabemu vremenu. Na novo sta pristopila društvu tovariša Alojzij Bučar iz Dobrne in Franjo Žagar iz Celja, kot gostje so bili navzoči gđ. Ahtikova iz Zalea in tov. Šijanec iz Gornjega grada, iz Gorice pri Rečici pa je prihitel tovariš Radoslav Knaflič.

Tovariš predsednik pozdravlja navzoče člane, zlasti nanovo vstopila, in c. goste, posebe pa še tov. Zinko Kovačičevo iz Petrovč kot bivšo marno članico, ki se zaradi bolezni v zadnjem času ni mogla udeleževati naših sestankov. Tovarišu Hriberniku iz Teharij čestita na dobro prebitem usposobljenostnem izpitu, tov. Logarju, enemu naših najpridnejših zborovalcev, pa želi mnogo srečnih in zadovoljnih dni v zaslužnem pokopju. Omenja tudi, da se je več tovarišev in tovarišice oprostilo, gđ. Kosijeva pa pošilja vsem članom tovariške in blagajničarske pozdrave.

Tov. predsednik je nadalje razkladal o pomenu takozvane „Haftpflichtversicherung“, nekaj podatkov je tudi dal navzoči tov. Šijanec kot tajnik učit. društva gornjegrajskega, kjer že imajo takšno zavarovanje. Ker pa je tov. Logar pri zadnjem zborovanju učit. društva za laški okraj od tov. Gnusa zvedel, da baje zavarovalno društvo članom nič ne plača, se na predlog tov. Brinarja poveri tov. Knafliču, naj natanko pouči to zavarovalno zadevo in o nji svoječaso poroča, pa tudi tov. Gnus naj pošlje svoje informacije.

Pri poročilu o glavni skupščini „Zaveze“ v Mariboru poudarja tov. Brinar zlasti, da so bili pri tej tudi navzoči zastopniki češke in poljske učiteljske Zveze, ter izraža veselje na stremljenju po združitvi vsega slovanskega učiteljstva na Avstrijskem, ker s tem posredno vrši združitev vseh avstrijskih Slovanov. Ako Zveza združi vse slovanske narode, je vredna, da se nje ime blišči z latinitimi črkami v povestnici slovanskega učiteljstva. Ponosni smo pa, da smo mi učitelji prvi, ki se združujemo v Avstriji na slovanskem stališču.

Poročilo o „Lehrerbundovem“ glavnem zborovanju je odpadlo, ker noben naših tovarišev ni bil delegat, sicer pa bo tov. Slane prihodnjič predaval o „Lehrerbundu“ sploh. V delegaciji L. se je razpravljalo o jako važnih, zlasti nas spodnještajerske tovariše zadevajajočih stvareh, ki pa baje morajo ostati tajne. Tovariši delegatje pač naj pomislijo, da so odpolanci vsega slovanskega učiteljstva, ki so kot taki dolžni svoje tovariše o važnih zadevah obvestiti, da se s skupnim posvetovanjem pravo ukrene. Sklenili smo, predsedstvo Zveze naprositi, da prepokrepi po enem delegatu poroča o seji delegatov v Gradcu.

Tov. Vrečar je moral svoje nameravane predavanje opustiti, predaval pa bo prihodnjič pred društvenimi zadevami. Ker je naš tovariš precej sveta obhodil ter marsikaj videl in izkusil, bo predavanje jako zanimivo. Ker si nas eden ne more meniti nič, tebi nič privoščiti kakega izleta v Carigrad, Pariz, Amsterdam in kam drugam, bomo tokrat zastoj poleteli s tov. Vrečarjem v Pariz. Upamo, da te ugodne prilike nihče ne zamudi.

Pri točki „Iz šolske prakse“ je tov. Čulek predlagal, naj bi eden tovarišev referiral „o pravnem razmerju šolskega vodstva do krajnega šolskega sveta“. Sklenili smo, da stalni odbor spravi to točko na dnevni red za uradno učiteljsko skupščino, seveda bi se pa o tej točki poprej že razpravljalo pri društvu.

Prihodnje zborovanje bo 8. decembra t. l. ob 8. uri zjutraj pod devizo: Vsi v Pariz!

Ormoško učiteljsko društvo je zborovalo 4. novembra t. l. v ormoški slovenski šoli. Vreme je bilo ugodno, a v kljub temu udeležba slaba.

Društveni predsednik tovariš Rajšp pozdravi vse navzoče presrečno, posebno pa dež. sod. svetnika g. dr. Ivana Preskerja, ki je radevolje prevzel predavanje za ta dan; potem čestita tovarišu Žolnirju na imenovanju nadučiteljem, naznani novo pristopivša uda, tovarišico Podgorelčovo in tovariša Bobiča, ter predstavi in pozdravi gosta iz Središča, g. jurista Vrabla. Nadalje poroča predsednik nakratko o letošnji glavni skupščini „Zaveze“ v Mariboru, pri kateri je bilo naše učiteljstvo častno zastopano, medtem ko se je „Lehrerbundovega“ zborovanja v Gradcu udeležilo le 8 društvnikov, akoravno je bilo to zborovanje za vse štajersko učiteljstvo velikega pomena.

Presrečno pozdravljen začne govoriti dež. sodni svetnik g. dr. Presker o obširnem predmetu „O skrbstvu otrok“. Za njegovim jasnim, temeljitim, nad uro trajajočim, posebno za učitelje poučnem predavanju se je razvil živahen razgovor in je g. predavatelj na stavljen vprašanja in na stavljen nasvete v korist te akcije v našem okraju odgovarjal, oziroma svetoval tako, da je upati, da se bo s tem storil tudi

Dalje v prilogi.

v našem okraju velik korak naprej. G. dež. sodni svetnik je obljubil podavati tudi o drž. zakonu, kolikor pač sega v predmet skrbstva otrok.

O normaliziranjem indeksu je nazorno razpravljalo na podlagi novih tiskovin tovariš Porokar.

Razpravljale so se še interne stanovske zadeve, tiče se poslovnega jezika, razpisovanja učiteljskih služb, Vaudovega spomenika i. dr.

Tovariš Dom. Serajnik se je naprosil, da predava o novih Družovičevih pesmaricah pri prihodnjem glavnem zborovanju, ki se bo vršil 13. januarja 1910.

Srednješolski vestnik.

**** Nezaslišana denunciacija slovenskih profesorjev.** „Wiener Deutsche Korrespondenz“ obdoljuje slovenske srednješolske profesorje veleizdajniške propagande, da mislijo na ustanovitev jugoslovanske države, Slovenski profesorji razširjajo — tako pravi omenjena korespondenca — med slovenskimi srednješolci strupene, hujskajoče slovenske liste. Za balkanskih nemirov so baje dovolili nositi dijakom rdeče fese, dovolili so jim zbirati za vence na grob septembrskim žrtvam in so celo sami položili vence. Imajo baje društvo, ki nima le slovenskih tendenc, ampak eminentno protisrbske in protidinstinske. Kot dokaz navaja „W. D. K.“ Gajevo slavnost, ki je bil baje strahovit protisrbski. Glavni grešnik je tu prof. Tominec, ki je na državnem gimnaziju na slavnosti slavil Gaja. „W. D. K.“ v voji zaslepljenosti pozablja, da je Gaja odlikoval sam cesar Ferdinand, ne ve, da je Gaj stopil v službo avstrijske politike in je s tem celo podpiral nje nemške tendence. — Da bo naše srednješolske profesorstvo kdo obdolžil veleizdaje, protisrbskega in protidinstinskega mišljenja, to je pa vendarle malo preveč!

**** Dvojna mera.** Znano je, da šolske oblasti — celo na Kranjskem — nerade gledajo, če nosijo srednješolci slovensko narodno polhovko, ki je vendar ni smatrati kot kak znak demonstracije, ki se je pojavil zaradi kakega koli povoda. Niti misliti bi se ne smelo na kako izizvajanje, kakaj jasno je vendar, da to, kar je rabil narod od nekdanj, sme rabiti tudi sedaj. Ko so nato v vročih poletnih dnevih začeli rabiti dijaki jugoslovanske fese, je oblast to prepovedala. A s kako pravico? Sedaj pa hodijo po Ljubljani nemški srednješolci z nemškimi čepicami in upirajo svoj „buml“ po Selenburgovi ulici, ki najbrže postane drugi „Přikop“. Bo li šolska oblast to prepovedala in bo li, ker je pri Slovencih tako radikalna, tudi temu nemškemu dijaštvu prepovedala nošo hlače iz irhovine, zelen klobuk s kozjo brado, sivo suknjo iz lodna in druge take reči? Saj je tudi to narodna noša, ki se Slovincem prepo-veduje.

**** Osebnostne vesti.** Pravi učitelj Simon Dolar v Kranju, dr. Jos. Mencej v Idriji, dr. V. Šarabon v Novem mestu in Edmund Kolbe v Kočevju so v svojih službah stalno potrjeni ter so dobili profesorski naslov.

**** Za ravnatelja na ptujski gimnaziji** je imenovan bivši tamošnji profesor fizike in matematike, dr. Schöbinger. — Dijaki so mu napravili bakljado in so imenitno po mestu — hajlali!

**** Imenovan je za šolskega svetnika** bivši vodja nemško-slov. gimnazijskih razredov v Celju, g. Ivan Liebkownik.

**** II. letni občni zbor goriške podružnice „Društva slovenskih profesorjev v Ljubljani“** se je vršil v Gorici. V odboru za l. 1909/10, so bile profesorji: predsednik I. Košnik, podpredsednik F. Mašera, tajnik A. Ipavec, blagajnik F. Povšič ter Adolf Saup, namestnik je J. Žilih, računski preglednik sta šolska svetnika A. Santel in A. Fras. Podružnica bo štela v tem letu nad 30 članov. Vsak mesec enkrat priredi podružnica društveni sestanek.

**** Štatiška dijaških samoumorov v Nemčiji.** Število samoumorov gimnazijskih dijakov v Nemčiji je tako veliko, da dela pedagoškim in drugim avtoritetam opravičene preglednice. „Hamburger N.“ so objavile te dni štatiško dijaških samoumorov v zadnjih 30 letih, t. j. od l. 1875. do 1905. V predgovoru izkuša avtor dokazati, da tolik narastek dijaških samoumorov izvira iz vedno večje mehučnosti. Zistatičnemu in naravnost strašno naraščajočemu številu teh samoumorov je iskati vzroka samo v nekaki epidemiji, ki se kaže tudi na drugih, duševnih in moralnih poljih. Prvih pet let, od l. 1875.—80., je bilo, kakor dokazujejo razne znanstveno strokovne revije, dobiti v vsem samo tri slučaje dijaških samoumorov, od katerih enemu je bil vzrok velika žalost zaradi smrti staršev. V letu 1875. in 76. sploh ni bilo nobenega dijaškega samoumora; ravnotako ne v letu 1878. Samo v letu 1877. sta bila dva slučaja in v letu 1879. en slučaj. Od tedaj raste število neupravnosti z malimi presledki. Od l. 1875. do 1905. ni bilo nič manj nego 15 slučajev. Tudi v letih 1906., 1907. in

1908. je število vedno naraščalo in je v letu 1909. jako naraslo. Do sedaj največje število je doseglo leto 1901. z 21 slučaji; 20 slučajev je bilo v letu 1897. in 1898.

Književnost in umetnost.

„Novi akordi“ prinašajo v novembrski (6 števil) sledeče skladbe:

1. Fran Gerbič (Ljubljana) Impromptu za klavir.
2. Anton Lajovic (Ljubljana) „Mati in dete“ za en glas in klavir. (Besede Majkov—Cv. Golar.)
3. Dr. Gojmir Krek (Dunaj) „Srbska narodna“ za mešan zbor.
4. Emil Adamič (Trst) Otroške pesmi. Uspavanka za en glas in klavir. (Besede Vidine.)
5. Vzdihi za mladostjo, besede in napev Janka Lebana (Bukovica nad Škofjo Loko) za mešan zbor.
6. Vjek. Rosenberg (Varaždin) „Oveta polka“ za klavir.

Naša bodočnost. List za šoli odraslo mladino. Zadnja številka ima sledečo vsebino: Mi gremo naprej. Ob Tyrševi petindvajsetletnici. Iz Tyršev mladosti. Pomen Tyrša za Sokolstvo. Tyrš, njegova gesla in pomembne misli o Sokolstvu. Ustavoznanstvo. Kako so nastale pravljice o bajkah. Prirodoslovni paberki. Vestnik za sokolski naraščaj. Pismo mladim čitateljem „Naše bodočnosti“. — Sokolska društva naj bi bolj marljivo razširjala „Našo bodočnost“ med svojim naraščajem!

Kulturno delo.

+ Ciril-Metodovo podružnico so ustanovili na Vinici na Dolenjskem dne 21. pret. mes. Pristopilo je 36 letnih in 33 podpornih članov. S kulturo k svobodi!

+ Javna ljudska predavanja v Trstu. Socialni odsek tržaškega slov. učiteljskega društva je pogodil pravo, ko je letos na poziv akad. fer. društva „Balkan“ stopil z njim v skupno akcijo, da se oživotvori po tržaškem ozemlju redna ljudska predavanja ter s tem zamaši vrzel, ki je zijala v splošni organizaciji tržaških Slovincov. Prvi, dobro uspehi poizkusi so dokazali, da je energično in smoteno zaprieto delo na polju javne izobrazbe našlo med trž. občinstvom dober odmev, če se upošteva razne splošne in krajevne razmere, ki jih — upamo — ne bo težko premagati. Neobdarjen s svetim blagoslovom je znal novoustanovljeni „Odsek za javna ljudska predavanja“ premestiti razne težkoče ter je še meseca oktobra stopil pred javnost. S tem je bil — kakor je poročala „Edinost“ 17. nov. — „postavljen zgodovinski mejnik med minulostjo in bodočnostjo dela na važnem in izdatnem polju javne naobrazbe.“ Seveda — mimogrede rečeno — tudi par prekelj s klerikalne strani ni manjkalo dasi se je odsek postavil na povsem nestransko stališče.

Dosedaj so se vršila sledeča predavanja:

Dr. Jos. Wilfan: „Razvoj tržaške luke“. Predaval v tržaškem Narodnem domu ter isto predavanje ponovil v Šklednju in sicer v prvi 17. okt., v drugi 7. nov.

Dr. Egon Starč: „Zlata Praga“. Predaval 26. oktobra v tržaškem Narodnem domu. Naš tovariš Ferdo Plešič (Kleinmayr) „Obris kulturnega razvoja človeštva“. Predaval v trž. Narodnem domu 23. novembra. Tudi to predavanje se ponovi pri Sv. Ivanu in na Opčinah.

Predavanja so ilustrovala skiptične slike. Poslušalstva se je vsakrat odzvalo od 150 do 200. Buren aplavz, ki so ga želi vsi predavatelji, je bil priča, da je naša njihova beseda odmev med občinstvom. Za prihodnje mesece tega in prihod. leta si je odsek zagotovil sodelovanje drugih dobrih predavateljev. Dobro in sveti stvari jako koristno bi bilo, ako bi odsek sprejel tudi izdatnejšo gmotno podporo od strani boljše situiranih krogov. Dosedaj je bil pač navezan na lastna skromna sredstva.

Za kroniko navajamo še imena odbor-nikov:

Od akad. dr. „Balkan“: Iv. Čok, pred-sednik; F. Perhovec, tajnik; Marij Dobriša, Karel Ferluga, Borštink.

Od trž. učit. društva tovariši: Ferdo Kleinmayer, podpredsednik; Iva Sabadinova, blagajničarka; Andrej Čok, Adalbert Stubel, Seme.

Tudi tu imamo deloma kos učiteljskega dela pred seboj. Naši vztrajni tovariši v Trstu si s tem delom napišejo gotovo najlepšo stran v svoji kroniki. Le pogumno naprej, akademiki in tovariši naši, ljudstvo, ki vas tam doli itak že ve ceniti, bo vam gotovo tudi v tem slučju izkazalo svojo hvalečnost vključno klevetvi nasprotnikov! Ti grizejo, ker drugega ne znajo, mi pa delajmo!

Politiški pregled.

*** Prepovedan italijanski oklic.** Tržaško italijansko učiteljsko društvo je hotelo objaviti oklic, v katerem poziva, naj se mešani z vsemi močmi upro zahtevam Slovincem, ki jih vlada podpira, da laško posestno stanje povsod napadajo in po ustanovitvi slovenskega učiteljskega v Gorici zahtevajo dvojezične gimnazije in slovenske vzporednice na vseh državnih šolah na Primorskem. Oblast pa je prepovedala objavljenje oklica, tudi ko so se črtale ome-njene točke.

*** Kulturni boj na Francoskem.** Po-novne afere v šolah utrjujejo antiklerikalno gi-banje. Časopisje zahteva od države strogega postopanja. Zadnji nagovor papežev pri spre-jemu francoskih romarjev je zbudil v zbornici veliko ogorčenje, ker je papež imenoval fran-coske učne knjige brezbožne. — Kakor poro-čajo časopisi, je sklenil ministrski svet, da ne bo predlagal državnega šolskega monopola, tem-več počakal nadaljnjega razvoja klerikalne šolske vojne, kakaj število staršev, ki so proti oficial-nim učnim knjigam, je jako majhno.

*** Socialni demokrat župan ko-danjski.** V tajni seji mestnega zbora: je bil z 18 proti 16 glasovom izvoljen županom socialni demokrat Knudson. Šest glasovnic je bilo praznih.

*** Vojni proračun za Srbijo.** Proračun vojnega ministrstva za l. 1910 brez izrednih dodatkov je določen na 32,687.864 dinarov. Srbski vojni proračuni od leta 1880. so bili: 1880: 7.342.734 dinarov, 1885: 16,211.256 dinarov, 1904: 20,030.986 in 1905: 20,498.855 dinarov.

*** Italijanski proračun.** Finančni mi-nister je v proračunu za 1909/10. določil do-hodne na 2101,556.889 lir, izdatke pa na 2007,116.774 lir. Prebitek znaša torej skupaj 93,940.115 lir.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi! Dobrotnik, ki neče biti imenovan, je daroval 300 K v obliacijah; tov. Albin Stritar in Fran Žagar ml. iz Postojne 10 K; tov. Albin Strekelj, učitelj in župan v Naklem na Primorskem 10 K, ki jih je plačal g. Matija Dežjot, ker se je ustavilo sodno postopanje zaradi žaljenja časti, skupaj 320 K; zadnjič izkazanih 3003-10 K; doslej darovanih 3323-10 kron. Bog plati.

Obrambni vestnik.

*** Krvav škandal, ki je le mogoč na Kranjskem.** K temu našemu poročilu imamo še pripomniti, da dotični tovariš se se-daj ni prejel svoje plače in ne nakazila ter mu teče sedaj že peti mesec, da je brez pozitivnega zaslužka. To namreč, da ni prejemal v počitnicah nič plače, akopprav je že lansko leto poučeval, je mogoče le pri učiteljskem stanu, kjer se gode protirazumne stvari in se menda to, da ni v počitnicah pouka, pristava učiteljevi krivdi. Iščsi si zaslužka, če ga imaš kje, če ne — pa berači! In sedaj se mu zavlačuje še ta zaslu-žek, kar zopet službuje — za tri mesece nazaj. Saj menda v počitnicah ni potreba učitelju živeti in sedaj lahko živi, kakor smo že rekli, od kredita, da se bo „gospodi“ izljubilo spi-sati in urediti potrebna poročila glede njego-vega nakazila. Pa naj kdo reče, da ne vladajo pri učitelstvu krasne razmere in se učitelstvu ne godi izvrstno. Kaj si je vendar mislil Goethe, ko je pisal: „Wer nie sein Brot mit Tränen aß, wer nie die kummervollen Nächte auf seinem Bette weinend saß: der kennt euch nicht, ihr himmlischen Mächte!“

*** Naslov šolskega ravnatelja** je po-delil naučni minister voditelju sulferajnske za-sebne šole v Opatiji, Emmerju, ter imenoval definitivnima začasnima učitelja istega zavoda, Brücknerja in Penitzja. Vsi ti goepodje so for-malno nameščeni na državni šoli v Pulju, v resnici pa prideleni gori imenovani nemški zasebni šoli v Opatiji, ki ji je namen ponem-čevati Opatijo. Ker o kakem imenovanju učiteljev slovenskih zasebnih šol po Primorskem v državno službo še ni nič slišati, sklepamo, da je toli naglaševano nepristranost vlade ba-rona Bienenherza umevati tako, da se ne sme nikakor zahtevati, da bi one slovenske šole, ki so natlačene slovenskih otrok, uživale kako vladno podporo, ampak da gre vladna podpora le onim nemškim šolam, ki so natlačene — tudi slovenskih otrok.

*** Polno kopico ovadb** zoper nadučitelja Janka Žirovnika, zdaj nadučitelja v Borovnici, je iz čiste krščanske ljubezni do bližnjega vložil znani župnik Zabret iz Št. Vida nad Ljubljano. Te ovadbe so bile pa tako to-meljito podprte, da je sklenil deželni šolski svet v svoji zadnji seji, naj grede v — koš!

*** Boj za slovensko šolo v Mariboru.** V Mariboru se je nabralo 44 podpisov staršev za javno slovensko ljudsko šolo in se je toza-devna vloga poslala „dež. šol. svetu“. Ta jo je poslal mariborskemu mestnemu šolskemu svetu, ki bo sedaj napel vse sile, da prepriča starše,

da javna slov. ljudska šola v Mariboru ni po-trebna. „Grazer Tagbl.“, ki je priobčil to vest, javka, da se bodo morda mariborski Nemci seznanili z bojem za „manjšinsko“ šolo.

Koroške vesti.

—o— **Brezpravna** je v resnici postala slovenska Koroška. Na celovškem c. k. r. d r-ž a v n e m k o l o d v o r u zapirajo mirne Slovence edino le zato, če zahtevajo vojni listek v svojem materinem jeziku. Več prihod-njič o teh kulturnih škandalih!

—o— **Najsevernejša slovenska po-stojanka** na Koroškem so Dječke. Odda-ljene so dobre tri ure od Velikovec, visoko goi v gorovju. V Dječkih je trirazredna nemška šola, nemška požarna bramba in se zaganjajo nemški valovi srdito v to našo postojanko, a stoji trdno kakor skala. Biva tam zaveden, čvrst slovenski rod, ki ima izborno delujoče bralno društvo. V nedeljo, dne 22. t. m., je priredilo to društvo poučno zborovanje, ki je bilo jako lepo obis-kano. Bilo je navzočih nad 100 ljudi. Preda-vali so predsednik društva Puče Janez, kmet v Dječkih, Treiber Franc, župnik „pri Št. Rupertu, Pesek Anton, učitelj na Ciril-Me-todovi šoli pri Velikovec, Tamburaši iz Veli-kovec so ne le izborno tamburirali, temveč so uprizorili tudi gledališki predstavi: „Kmet in fotograf“ in „Poštna skrivnost“. Obe igri sta jako ugajali. Na Dječkih pastiruje vrli rodoljub župnik H r a b a, rodom Čeh, ki ima velike zasluge za tamkajšnje slovenske trdnjavo.

—o— **V Št. Rupertu** pri Velikovec na Koroškem je štirirazredna Ciril-Metodova šola, ki je prava potreba za ta okraj, kakaj blizu ni slovenske ljudske šole, in v nemško mestno šolo v Velikovec love slovenske otroke od blizu in in daleč. Okrog Velikovec se vrši pravecat lov na otroke, a slovenska šola v Št. Rupertu vidno napre-tuje. Letos obiskuje to šolo: I. razred 42, II. 45, III. 62, IV. dečkiški razred 35, IV. dečki pa 28 otrok, skupaj 212 otrok, in sicer je 78 dečkov in 134 deklic.

—o— **Brezpravna slovenska Ko-roška.** O tej temi imamo pripravljen članek, ki ga priobčimo prihodnjič.

—o— **Nadučiteljsko mesto** je prosto na dvojezični trirazredni ljudski šoli v Meži na Koroškem. Prošnje naj se vložijo do 12. de-cembra pri okrajnem šolskem svetu v Veli-kovec.

Glasbeni vestnik.

Glasbeni odsek deželnega „Slov. učiteljskega društva v Ljubljani“ ima v soboto, dne 4. t. m. svoj prvi sestanek o b 8. uri zvečer pri „Zlati kapljici“. Gg. člani glasbenega odseka prosimo, da se sestanka polnoštevilno udeležijo. Izvzeti so tova-riši, ki so preveč oddaljeni — z dežele. Po-sebnih obvestil se ne bode pošiljalo! —l.

Vestnik.

† Maks Šribar. Pišejo nam: Na Žusmu smo pokopali dne 20. pret. m. tovariša Maksa Šribarja. Dne 18. je poučeval še do enajstih predpoldne. Čutil se je slabega ter hotel k zdravniku. Komaj se je pražnje oblekel, mu pretrga srčna kap nit življenja. Ker je domači župnik bolan, je vodil izpoved župnik pri Št. Stefanu, g. A. Zdolsak, v spremstvu dveh so-sednih duhovnikov ter se v lepih besedah ob grobu poslovil od rajnega, poudarjajoč, da se je bil posvetil najvažnejšemu poslu na zemlji, ki ga je še zadnjo uro opravljal: vzgoji mla-dine. Vključ slabemu vremenu, slabi cesti in veliki oddaljenosti je bila udeležba stanovskih tovarišev častna. Z njo so pokazali mnogošte-vilnim domačinom, da solidarnost učiteljstva ni prazna fraza. — Pokojnik zapušča vdovo in tri nepreskrbljene otroke. Blag mu bodi spomin!

Prvi roditeljski sestanek pri Sv. Antonu poleg Kopra je uspel nad vse pri-čakovanje dobro. Prisotni so z velikim zani-manjem poslušali izvajanja poročevalcev. Nisem pričakoval niti polovice toliko udeležnikov, ker se je tega dne plesalo po vseh krčmah — bilo je namreč 8 porok — in ker je kraj, kakor vam že znano, jako raztresen. Čudim pa se, da so se udeležili sestanka skoraj sami očetje. Izmed 60 udeležnikov je bilo namreč samo 7 mater. — Sam sem obširno pojasnoval pomen roditeljskih večerov, vmes pa utaknil marsi-kako zrnece o vzgoji otrok, oziraje se posebno na domače razmere. V preparacijo mi je iz-borno služila knjiga „Šola in dom“. Da, knjige naše „Šolske Matic“ so vredne zlata; naj bi ne bilo tovariša in tovarišice, ki ne bi bil njen naročnik! Tovariš Anžlovar iz Marezig je pre-daval o laži, tov. Čerut iz Truška pa o žalost-nih posledicah igranja za denar. Laž in igra sta v naših krajih jako razširjeni razvadi. Obrazi staršev so kazali, da razumejo stvar. V lepih besedah, čisti slovenščini, je preprost kmet zahvalil učiteljstvo za koristni prire-diti in v nemal navzoče za dobro stvar. — Sestanka se je udeležila tudi vrta tovarišica Prešernova iz Dekanov, akademik Jurca in se-